

Werken op de boerderij

Werken op de boerderij gaat voornamelijk over het werk op het land, in de schuur en rond de boerderij. Zowel het werk van de mannen als van de vrouwen. Bedenk wel dat na de oorlog de mechanisatie haar intrede heeft gedaan: boeren kregen tractors en andere landbouwmachines en de melk werd opgehaald!

Vrouwenwerk

Het leven van de vrouwen speelde zich vooral af op het gedeelte van het erf achter de boerderij (kippen- en varkenshok, bakkete, hondenhok).

De vrouwen molken, karnden de boter en gingen naar de markt om boter en eieren te verkopen. De melk werd ook aan huis verkocht. Elke keer moest het melkgerei worden schoongemaakt.

Ook broodbakken was vrouwenwerk. Veel mensen weten dat nog.

Bij de slacht (november) waren mannen en vrouwen betrokken.

Mannenwerk

Werken op het land was vroeger zeer bewerkelijk, omdat er veel met de hand werd gedaan. Jeneverfles

In alle verhalen lees je dat na grote werkzaamheden en bij feestelijke gelegenheden er flink werd gedronken: bij de slacht, na het binnenhalen van de oogst, het dorsen van bonen op het land of tijdens de kermis, enz.

Liedjes

Boer wat zeg je van mijn kippen

Boer wat zeg je van mijn kippen?
Boer wat zeg je van mijn haan?
Hebben ze dan geen mooie veren?
Of staat jou de kleur niet aan?
Boer wat zeg je van mijn kippen?
Boer wat zeg je van mijn haan?

Poesje Mauw,

kom eens gauw
Ik heb lekkere melk voor jou
En voor mij rijstebrij,
O wat heerlijk smullen wij.

Hondje waf, waf, waf, waf,
Blijf eens van mijn melk af.
Kom eens hier aardig dier,
O wat hebben wij een plezier.

Een oud pastoor die had een koe,

Een oud pastoor die had een koe,
Had een koe, had een koe.
Doch zij werd krank, ik weet niet hoe,
De pastoor z'n koe ! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la:
De pastoor z'n koe, ja ja,
Tjoe-la-la, tjoe-la-la,
De pastoor z'n koe !
Zij had, zo 't schijnt pips aan 't hart
Pips aan 't hart, pips aan 't hart
Zij kermde dag en nacht van smart
De pastoor zijn koe ...! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la ...
Daar werd dan eind'lijk met veel rouw
Met veel rouw, met veel rouw
Beslist dat men haar slachten zou
De pastoor zijn koe ...! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la...
Des morgens stond ze in de stal,
In de stal, in de stal,
Des avonds hing ze aan de haal.
De pastoor z'n koe ...! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la ...

Er zaten zeven kikkertjes

al in een boerensloot
De sloot was toegevroren,
De kikkers hallef dood.
Ze kwekten niet,
ze kwaakten niet
Van hoger en verdriet
Er zaten zeven kikkertjes
al in een boerensloot.
Al in een groen,
groen, groen, knollen, knollenland
Daar zaten twee haasjes heel plezant
En de een die blies de fluitefluitefluit
En de ander droeg de trommel.
Daar kwam opeens een jagers jagersman
En die heeft er één geschoten
En dat heeft de ander naar men denken kan
Heel erg, heel erg verdrotten.

Mijnheer pastoor at niet van 't beest,
Niet van 't beest, niet van 't beest,
Zij was hem steeds te lief geweest.
De pastoor z'n koe ... ! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la ...
De burgemeester kreeg de kop
Kreeg de kop, kreeg de kop
Hij at hem met zijn Eva op
De pastoor zijn koe ...! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la...
De secretaris kreeg de long,
Kreeg de long, kreeg de long,
En zijn madam die kreeg de tong,
Van de pastoor z'n koe ! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la ...
De koster die kwam ook al gauw,
Ook al gauw, ook al gauw,
Hij kreeg een voorpoot met de klauw,
Van de pastoor z'n koe ! ja !
Tjoe-la-la, tjoe-la-la ...A

Gezegdes en spreekwoorden

Boer

Wat een boer niet kent, dat lust hij niet

Lachen als een boer met kiespijn

De boer opgaan

Hij lacht als een boer die een hoefijzer gevonden heeft

Op de boer wonen

Dat staat geen boer in het venster

Zo leert men de boeren de kunst af

Boeren en varkens worden knorrende vet

Van die boer wil ik geen varkens

Hij laat de boeren dorsen

De domste boeren hebben de dikste aardappelen

Het schort hem in de teen waar de boeren de hoed op dragen

Hij geeft er net zoveel om, als een boer om een kers

De boer moet weten wat de boter kost

Stevig in het zadel zitten

De hand aan de ploeg slaan

Het kaf van het koren scheiden

En speld in een hooiberg zoeken

Aan het vee kent men de boer

De boer op de edelman zetten

Wat weet een boer nu van saffraan?

Hij staat op zijn woord als een boer op zijn klompen

Het is geen kunst om boer te worden, maar om boer te blijven

De knecht

*Hij zal altijd wel de oude knecht blijven
Als je me gisteren had gehoord, was ik vandaag je knecht geweest*

Het bevel van de heer is de order van de knecht

Beter een grote knecht dan een kleine baas

Beter kleine baas dan grote knecht

De herder

Als de herder dwaalt, dolen de schapen

Dat zijn schapen zonder herder

Alleen eten wat je kent. Geen nieuwe gerechten proberen

zich geen houding weten te geven

het land afreizen om zaken te doen

hij is zeer tevreden

buiten de stad wonen

dat ligt niemand in de weg

zo probeert men achter een geheim te komen

Als een boer klaagt, wil dat daarom nog niet zeggen dat hij het slecht heeft

met die man wil ik niets te maken hebben

hij trekt zich nergens iets van aan

men komt dikwijls verder met geluk dan met wijsheid

hij is niet goed bij zijn verstand

hij geeft er totaal niets om

een verkoper moet de prijs van zijn producten kennen

mchtig zijn

flink aan het werk gaan

Hoofd- van bijzaken scheiden

Een bijna onmogelijke opdracht uitvoeren

men kan iemand beoordelen op basis van zijn producten of werk

iets moois en gecultiveerd laten volgen door iets alledaags

Van een lomperik moet men niet veel verwachten als hij eenmaal iets gezegd heeft, houdt hij zich daaraan

als men niet vlijtig is, gaat zijn bedrijf naar de knoppen

het zal hem financieel nooit goed gaan

ik heb absoluut geen zin om te doen wat je vraagt

wat een meerdere beveelt, moet de ondergeschikte uitvoeren

men kan beter in dienstverband veel verdienen, dan zelf steeds met de zorgen van een bedrijf te zitten

het is veel waard om een eigen zaak te hebben

als de leiding ontbreekt, doet iedereen wat hij zelf wilt

dat zijn mensen zonder de nodige leiding

De wolf tot herder maken

Paard

Een paard achter de wagen spannen

Men kan een paard niet lopend beslaan

Schaap

Als één schaap over de dam is, volgen

er meer

Koe

Oude koeien uit de sloot halen

De koe bij de horens vatten

De auto is voor velen een heilige koe

Over koetjes en kalfjes praten

Hoe een koe een haas vangt

Een waarheid als een koe

Als de kalveren op het ijs dansen

Kip

De kip met de gouden eieren slachten

Kip, ik heb je

Geen kip meer kunnen zeggen

Er als de kippen bij zijn

Met de kippen op stok gaan

Kip zonder eieren

Als een kip zonder kop

Lees voor kip konijn

Kippig zijn

Er is geen kip (te zien)

Zich kiplekker voelen

Van een kale kip kun je niet plukken

De knuppel in het hoenderhok gooien

Klompen

Iets met zijn klompen aan voelen

Nu breekt mijn klomp

Met de klompen op het ijs komen, Met

de klompen in het gelag komen

iemand de gelegenheid geven veel kwaad te doen

Iets nutteloos doen

men moet er zijn tijd voor nemen

Reeds afgedane kwesties uit het verleden opnieuw ter sprake brengen

Actief beginnen met de oplossing van een bepaald probleem (bijvoorbeeld doordat zich een gebeurtenis voordoet die een extra impuls geeft om nu actie te ondernemen)

Iets heiligs, waar je niet aan mag komen

Over van alles en nog wat praten

Een oplossing voor een schijnbaar onmogelijk oplosbaar probleem

Onbetwistbaar feit

Dat dat nooit gaat gebeuren

Ten behoeve van een gering korte termijn voordeel een eind maken aan iets dat een groot voordeel zou hebben opgeleverd voor de lange termijn

Ziezo, dat is gelukt

Zoveel hebben gegeten dat je niets meer kan eten

Volkomen verzadigd

Ergens snel bij zijn, m.n. om een voordeel te behalen

Vroeg naar bed gaan

Politieaanpak

Ondoordacht

Aangeven dat de gemaakte plannen op het laatste moment toch nog gewijzigd zijn

Aangeven dat iemand bijziend is

Er is niemand (te zien)

Zich erg lekker voelen

Van een arm persoon kan je geen geld krijgen

Opschudding veroorzaken met een voorstel of uitspraak, met de bedoeling om een discussie op gang te brengen, of veranderingen op gang te brengen

Iets heel duidelijk voelen. Bijvoorbeeld: "Met je klompen aan kun je voelen, dat ze hem niet als gelijke accepteren". Dus niet: "Met je klompen kun je aanvoelen..."

Dit had ik niet verwacht

Beide: Onvoorzichtig handelen, zich wagen op een terrein, waar men niet thuis hoort, zich op domme

*Met de klompen van het ijs blijven
Zijn klompen wegbrengen
Zijn klompen wegzetten
Dat zal mijn klomp niet roesten*

*Dat heb ik nog nooit op een klomp
horen spelen*

Molen

*Dat is koren op zijn molen
Door de molen halen
Met molentjes lopen
Hij heeft een klap van de molen
gekregen*

wijze verpraten
Zich met iets niet inlaten
Naar huis gaan
Sterven
Ik maak me er niet druk om; het kan mij niet
schelen
Dat is al te gek

Dat komt hem goed uit/ Hij zal dat meteen
gebruiken als argument voor wat hij toch al wilde
Een zeer uitgebreide procedure doen ondergaan
Niet goed wijs
Hij is niet goed meer bij zijn verstand

Boerke Naas Guido Gezelle (1830-1899)

Wie heeft er ooit het lied gehoord,
het lied van Boerke Naas?
't en had, 't is waar, geen leeuwenhert,
maar toch, 't en was geen dwaas.

Boer Naas die was twee runders gaan
verkopen naar de stee
en bracht, als hij naar huis toe kwam,
zeshonderd franken mee.

Boer Naas, die maar een boer en was,
nochtans was scherp van zin,
hij ging en kocht een zevenscot,
en stak daar kogels in.

Alzo kwam Naas, met stapkes licht,
en met de beurze zwaar;
hij zei: "Och 'k wilde dat ik thuis
en in mijn bedde waar!"

Al met een keer, wat hoort boer Naas,
juist bracht hem in de tronk?
Daar roert er wat, daar loert er wat:
't docht Naasken dat 't verzonk!

En, eer dat 't ventjen asem kreeg,
zodanig was 't ontsteld,
daar grijpen Naas twee vuisten vast,
en 't ligt daar, neergeveld.

't En hoorde noch 't en zag bijkans,
't en voelde bijkans niet,
tenzij dat 't een pistole zag,
en zeggen hoorde: "...Ik schiet!"

"Ik schiet, zo gij, op staande voet,
niet al uw geld en geeft;
en g' hebt, van zo gij roert, mijn man,
uw laatste dag geleefd!"

Boer Naas, die alle dagen vijf
zes kruisgebeden bad,
om lang te mogen leven, peinst
hoe hij in de nesten zat!

"Wat zal ze zeggen," krees boer Naas,
"wanneer ik huiswaarts keer?
Hij heeft het weerom al verbuisd!
die zatlap, nog een keer!"

"Hooft hier, mijn vriend, believe 't u,
toog dat gij minzaam zijt,
och schiet een kogel door mijn hoed
en spaart mij 't vrouwverwijf!

"'k zal zeggen, als ik thuis geraak:
men heeft mijn geld geroofd,
en, letter scheelde 't, of ik had
een kogel door mijn hoofd!"

De dief, die meer van duiten hield
als van boer Naas zijn bloed,
schoot rap een kogel door en door
de kobbe van z'n hoed.

"Bedankt!" zei Naas, en greep zijn slip:
"schiet nog een door mijn kleed!"
De dief legt aan en Naasken houdt
zijn pitelerken gereed.

"Schiet nog een door mijn broek," zei Naas,
toen peist mijn wijf, voorwaar,
als dat ik, bij mirakel, ben
ontsnapt aan 't lijfsgevaar."

De rover zegt: "Nu zal 't wel gaan,
waar is uw beurze, snel:
't en heb noch tijd noch kogels meer..."
Ik wel," zegt Naas, "ik wel!"

Zijn zevenscot haalt Naas toen uit
en spreekt: "Is 't dat ge u niet,
in een-twee-drie, van hier en pakt,
gij galgendweil, ik schiet!

"Ik schiet, van als gij nader komt,
uw domme kop in gruis.
en, zo gij Naas nog roven wilt,
laat uw verstand niet thuis!"

En lopen dat die rover die,
de benen van zijn lijf,
zo snel dat 't onbeschrijflijk is,
hoe snel ook dat ik schrijf!

Hier stoppe ik. Dichte een ander nu
een voois op boerke Naas;
't is waar, 't en was geen leeuwenhert,
maar toch, 't en was niet dwaas!

Vlasbewerking: van lijnzaad tot linnen theedoek.

1. **Zaaien**: het lijnzaad werd in een zaaischort opgehouden. De vlassers zeiden vroeger altijd, dat het vlas gezaaid moest zijn op de 100^e dag van het jaar. Tegen april dus.
2. Het vlas op het land moest **gewied** worden: door handen en ook handjes, op de knieën door het vlas. Nu lopen ze er met een steker tussendoor om distels te verwijderen. Of er wordt met onkruidbestrijdings- middel gesproeid.
3. Wanneer het vlas op het land bloeit, zie je één blauwe of witte deken. Na ± 6 weken, afhankelijk van het weer, is het vlas rijp om getrokken te worden.
4. Dan kwamen de **vlastrekkers**: het vlas werd met de hand getrokken (gesleten) en in schragen (bosjes) met 4 stuks op het land te drogen gezet. Daarna op schelven gestapeld om het vlas te beschermen tegen regen.
5. Na het **drogen** werd het vlas opgeladen en opgeslagen in de vlasschuur om ontzaad te worden: de bolletjes eraf halen door de schrang vlas tussen stangen door te trekken. Men noemt dit **repelen**.
6. Het lijnzaad werd **gewand**: hierbij wordt het lijnzaad van het kaf gescheiden.
7. Met een grote houten schep wordt het lijnzaad in een juten zak geschept en gewogen op de bascule. Elke zak weegt 50 kg.
8. De stengels vlas werden, vóór het vervoer naar de roterij, met een vlasbinder (vlaspjerdsjen) in bussels gebonden. In de roterij werd het voor een bepaalde periode van 4 tot 10 dagen, naar gelang de kwaliteit van het vlas, in de rootputten in water van 30 gr C. gezet ('**warmwater root**'). Om het te laten drogen werd het vlas op de vaag gestuikt.
9. Of het werd gespreid met de hand. Wanneer het halvelings gelaafd (geroot) was, moest het vlas gekeerd worden. Dit gebeurde met een keerkodde = lange stok. Na 2 keer **keren** werd het op stuiken gezet om verder te drogen.
Na het drogen werd het in schelven (schoven) bij elkaar gezet.
Tegenwoordig wordt het machinaal door een vlastrekker uitgetrokken, meteen in de machine gerepeld (kammachine) en de vlassstengels in rijen op het land neergelegd om te drogen en te rooten, door het dauwvocht en de regenbuien (dauwrooten = '**koudwaterrooten**').
10. Dan wordt het weer verzameld en in de vlasschuur gebracht om te **brakelen** = het breken van de stengels, zodat het vlaslint overblijft).
11. Het **afval** van het brakelen, de zgn. **lemen**, werden in een leembus geschept en omgekeerd op een platte buiskachel gezet om op te stoken! Men verwarmde zo de keuken. Later werden er vezelplaten van gemaakt.
12. De vlassstengels worden **gezwingeld**: over de hekel gehaald om een **vlaslint** te maken. Door het vele malen achter elkaar te hekelen, blijft er fijne vlasvezel over.
13. Die gaan naar de **spinnerijen**: daar wordt het tot garen gesponnen en in de **weverijen** wordt het tot prachtig **linnengoed** geweven.

VLASSERSLIED

Wijze: op de purperen heide. Tekst: Leon Herwegh

Als het vlas gaat bloeien, 't is alom bekend,
Dan komen de vlassers, in hun element.
Zien dan in de polders, naar die bloemenpracht
En de rechtgeaarde vlasser zingt dan zacht:

Refrein: Het vlas geeft ons eten, het geeft ons kledij,
Het zaad en het linnen, de lemen erbij.
Wat is er nog mooier dan de vlasserij,
Dat is hier op aarde, de hemel voor mij.

Hij kijkt naar de velden, naar 't goudgele vlas,
Hij is zo verknocht aan het edele gewas,
Met bewondering ziet hij, het ontroert hem sterk,
Golvend op de wind, het vlas, dat is zijn werk.

Refrein...

En wordt in de oogsttijd, 't zware werk geklaard,
Rust hij toch niet eer 't vlas, veilig staat bewaard.
Dan wrijft hij de handen, veegt het eerlijk zweet,
Denkt tevree: ik heb mijn tijd toch goed besteed.

Refrein...

